תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר זרעים

נועם ירושלמי על מעשרות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על מעשרות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-מעשרות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה א 4
פרק ד 8
הלכה א 8

פרק ב

הלכה א

קטע 1

פרק ב' דמעשרות. צא ולקוט לך עשרים תאנים משלי אוכל כדרכו והוא פטור. צא ומלא לך את הכלכלה לא יאכל עד שיעשר במה דברים אמורים בע"ה אבל בחבר אוכל וא"צ לעשר דברי רבי. רשב"ג אומר בד"א בע"ה אבל בחבר מתקן ודאי שלא נחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף. אמר רבי רואה אני את דברי מדברי רשב"ג מוטב שיתרומו שלא מן המוקף ולא יאכיל לע"ה טבלים. א"ר זעירא מדברי שניהם נלמד אפי' חבר ששלח לחבר צריך לעשר.

והנה המפרש מהרא"פ פירש מדברי שניהם אפי' חבר ששלח לחבר צריך לעשר לא מיבעי ע"ה ששלח לחבר דצריך המקבל לעשרן אלא אפי' חבר ששלח לחבר צריך המקבל לעשרן ולא אמרינן הואיל והנותן חבר בודאי אינו מוצי' דבר שאינו מתוקן מת"י אלא אף החבר שול' לחבירו דבר שאינו מתוקן כו':

והנה המפרש מהרא"פ טעה בזה דהפי' הוא בהיפוך דאפי' חבר ששלח לחבר צריך הנותן להפריש ולא יסמוך על המקבל אעפ"י שהוא חבר. והראיה דהא זה ודאי מיירי שהמקבל חבר וכמו דמקשה בש"ס דילן בעירובין (דף ל"ב) האי ע"ה דקאמר למאן אילימא דקאמר לע"ה חברי' מעשרין דמאי מי ציית אלא בע"ה דקאמר לחבר כו' וא"כ כיון דפליגי אי חברים נחשדים לתרום שלא מן המוקף. אבל בלא"ה ודאי מעשר אעפ"י שנותן לחבר והחבר אינו צריך לעשר וכמו שמביא ראיה בעירובין (דף ל"ב) דחזקה שליח עושה שליחותו או דחזקה היא על חבר שאינו מוציא מת"י דבר שאינו מתוקן

והא]

שכתב הרמב"ם (פי"א מה' מעשר ה' א אסור למכור את הדמאי לע"ה או לשלוח לו מפני שהוא מסייע לי' לאכול דבר האסור אבל מוכרין ומשלחין אותו לת"ח שאין ת"ח אוכל עד שיעשר. או עד שיודיעו אדם נאמן שהוא מעושר היינו דווקא בדמאי אבל בטבל גמור צריך החבר לעשר וכן משמע במתניתין בדמאי (פ"ה) הלוקח טבל מב' מקומות מעשר מזה על זה. אעפ"י שאמרו אין אדם רשאי למכור טבל אלא לצורך. והביא הר"ש הירושלמי שם אמר ר' ינאי אין אדם רשאי למכור טבל אלא לצורך ובלבד לחבר (והא דלא הביא ראיה ממתניתין דהתם הוא למכור. ע"כ הביא ראיה דאפי' לשלוח צריך לעשר ועוד דתנן (פ"ג דדמאי) כל דבר שאין אדם רשאי למכור דמאי לא ישלח לחבירו ר' יוסי מתיר בודאי ובלבד שיודיענו והתם משמע דלחבר מיירי מדקרי לי' חבירו ואפילו אם

נאמר כמו שכתבו התוס' בעירובין (דף ל"ב) דחבירו לאו דווקא עכ"ז משמע דאפי' בחבר דהא דקאמר ר' יוסי מתיר בודאי בלבד שיודיענו. (פי' אבל בדמאי במדה דקה לא והתם קאי אפי' לחבר דהא דאמרינן בירושלמי (פ"ג דדמאי) אמר רשב"ג שלח לי ר' יוסי ברבי אתרוג ואמר לי זה בא מקסרין ולמדתי בו ג' דברים שהוא ודאי ושהוא טמא שלא בא בידו אחר כו' ולאו מתניתין היא ר' יוסי מתיר בודאי ובלבד שיודיענו. אתא מימר לך אע"ג דו פליג על רבנן לא עביד עובדא כותי'. וא"כ משמע דר' יוסי מיירי אפי' בשולח לחבר. א"כ ת"ק נמי איירי בחבר:

וא"כ משמע דאפי' דמאי צריך להפריש אם שולח לחבר. וא"כ קשה על הרמב"ם שהבאתי לעיל ועיין בתוספתא (פ"ב דדמאי) השולח בין לע"ה בין לחבר צריך לעשר רשב"ג אומר לע"ה צריך לעשר לחבר צריך להודיע. אמר רשב"ג מעשה ששלח לי ר' יוסי ברבי אתרוג ואמר לי זה בא מקסרין כו' וא"כ רשב"ג סובר דצריך להודיע אך ר' זעירא מוכיח דאפי' חבר ששלח לחבר צריך לעשר החבר הראשון:

ועוד דהא ר' זעירא ודאי סובר דהחבר הראשון צריך לעשר דאמרינן בירושלמי (פ"א דדמאי) ר' ירמיה שלח לר' זעירא חדא מסאנא דתאנים דלא מתקנא הוה ר' ירמיה סבר מימר מה ר' זעירא מיכל דלא מתקנא והוה ר' זעירא סבר מימר איפשר דר' ירמיה משלח לי מילא דלא מתקנא בין דין לדין אתאכלת טבל כו' וא"כ איך עביד ר' זעירא דלא כשמעתי' לפי פי' מהרא"פ. אלא ודאי דהחבר הראשון צריך לעשר ולא יסמוך על החבר השני וכן כתב הש"ע יו"ד ה' תרומות (ס' של"א ס' קי"ז) אין מוכרין טבל אלא לצורך ולחבר. ואסור לשלוח טבל אפי' חבר לחבר שמא יסמכו זה על זה ויאכל טבל. [וכן אמרי בירושלמי (פ"ש דדמאי) ר' זעירא ר' יסא בשם ר' יוחנן אפי' חבר ששולח לחבר צריך לעשר ר' זעירא בעי קומי ר' יסא כגון אני לרב שמואל בר רב יצחק ור' שמואל בר רב יצחק לי ושם פי' המפרש מהרא"פ בעצמו דצריך לעשר קודם שישלח לו]:

והנה אמרינן שם בירושלמי הוין בעי מימר מ"ד שלא נחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף וזה חבר צריך הוא לעשר ומ"ד מוטב שיתרומו שלא מן המוקף ולא להאכיל טבלים לע"ה. וזה חבר צריך הוא לעשר

והנה המפרש מהרא"פ נדחק לפרש הוין בעי מימר בני הישיבה היו רוצים לומר הא דפליגי רבי ורשב"ג לאו למימרא דחד אומד דעת החבר בהכי ומר אומד לי' בהכי אלא אליבא טעמא לנפשי' נמי פליגי רשב"ג סבר הא עדיפא ליה שישלח לו טבלים ולא יתרום החבר שלא מן המוקף וצריך המקבל לעשר ודאי ורבי סבר מוטב כו' וצריך הנותן לעשר וכן משמע בבבלי שם עכ"ל:

וע"כ נראה לי כמו שביארתי על הא דא"ר זעירא מדברי שניהם אפי' חבר ששילח לחבר צריך לעשר פי' החבר הראשון ולא כמו שפירש מהרא"פ (פי' שאומר דמדברי שניהם אפי' חבר ששילח לחבר צריך לעשר דמזה מוכח מדברי שניהם דהא ודאי השני הוא חבר. וכמו דאמרינן בעירובין (דף ל"ב) אילימא דקאמר לע"ה חברי' מעשרין דמאי מי ציית כו' וא"כ ודאי מיירי בחבר. ואפ"ה פליג רשב"ג ואומר דאינו אוכל עד שיעשר מפני שלא נחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף. ורבי ס"ל דמוטב שיחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף ולא יאכילו טבלים אבל בזה כ"ע מודו דחבר ששילח לחבר צריך לעשר.
וע"ז אומר הירושלמי הוין בעי מימר מ"ד שלא נחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף וזה חבר צריך הוא לעשר (פי' החבר השני צריך לעשר דודאי לא עישר החבר הראשון דאיך יעשר שלא מן המוקף והוא לא פשע דהא נתן לחבר. וא"כ אסור לתרום שלא מן המוקף כיון שלא פשע [או שצ"ל] וזה חבר הוא א"צ לעשר. וכיון שא"צ לעשר א"כ אסור לו לעשר דהא אין אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך במקום שלא פשע וכיון שאסור לו לעשר ע"כ השני מעשר ודאי משום שלא נחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף במקום שלא פשע. דאין אומרים לאדם כו' דרשב"ג סובר דחבר ששולח לחבר א"צ לעשר. ומ"ד מוטב שיתרומו שלא מן המוקף ולא להאכיל לע"ה טבלים וזה חבר הוא צריך לעשר (פי' שרבי סובר דחבר ששילח לחבר צריך לעשר) וע"כ כיון שפשע ע"כ סובר דמוטב שיחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף ולא להאכיל לע"ה טבלים:
וא"כ לפי זה פליגי בזה רבי ורשב"ג אם חבר ששילח לחבר צריך לעשר או לא אבל כיון שאמר ר' זעירא מדברי שניהם נלמד אפי' חבר ששילח לחבר צריך לעשר. וא"כ סובר ר' זירא דבזה תרוייהו מודו דחבר ששילח לחבר צריך לעשר וע"כ סובר רבי דנחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ורשב"ג סובר דאע"ג שפשע שלא עישר. דסובר נמי דחבר ששילח לחבר צריך לעשר לפי מה דאמר ר' זעירא] אעפ"כ לא יעבור איסורא זוטא דניחא לחבר דלעביד ע"ה איסורא רבה ואיהו אפי' איסורא זוטא לא לעביד:
עוד שם בירושלמי ר' יונה בעי הכא את עביד לי' חבר והכא את עביד לי' ע"ה אמר ר' יוסי כאן וכאן ע"ה הוא. אלא בשביל א' שהוא מתקן הוא נקרא חבר (ופי' המפרש דהכא את עביד לי' חבר דאלו ע"ה לא ציית לעשר וש"מ דאיירי במקבל חבר והאיך אמר רבי מוטב שיתרומו שלא מן המוקף ולא להאכיל לע"ה טבלים) אמר ר' יוסי כאן וכאן ע"ה הוא אלא בשביל א' שהוא מתקן נקרא חבר (פי' המפרש מהרא"פ הכא והכא ע"ה הוא אלא משום דאיכא ע"ה א' דמעשר שאין כולם נחשדים. מיהו האי חבר הנותן יש לו

לחוש שהמקבל נחשד ולכן פליגי רבי ורשב"ל עכ"ל) ודבריו תמוהים ועוד דהא אמרינן דרוב ע"ה מעשרים הם:

ע"כ נראה לי לפי מה שביארתי דאמר ר' זעירא מדברי שניהם נלמד. דאפי' חבר ששולח לחבר צריך לעשר וע"ז אמר ר' יונה בעי הכא את עביד לי' חבר. והכא את עביד לי' ע"ה. ופי' דמדר' זעירא דאמר מדברי שניהם נלמד דאפי' חבר ששולח לחבר צריך לעשר א"כ קרי ליה חבר. פי' דאלו ע"ה לא ציית לעשר וכמו דאמרי' בעירובין (ד' ל"ב) והכא את עביד לי' ע"ה. דהא קאמר רבי מוטב שיחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף ולא להאכיל לע"ה טבלים. ע"ז אומר כאן וכאן ע"ה הוא. אלא בשביל א' שהוא מתקן נק' חבר. (פי' שכאן וכאן ע"ה הוא. שאינו יודע הדין דצריך לתרום מן המוקף שאם הי' יודע הדין שצריך לתרום מן המוקף. א"כ לא הוה אמר רבי מוטב שיתרומו שלא מן המוקף כו'. והוא כמו דאמרינן רבי סבר ניחא לי' לחבר דלעביד הוא איסורא קלילא ולא לעביד ע"ה איסורא רבה דהא לא יעשה איסורא רבה. דהא צ"ל שהוא לענין זה חבר דאינו חשוד לאכול שאינו מעושר. דאל"ה מי ציית כמו דפריך בעירובין (דף ל"ב). וא"כ אם היה המקבל ת"ח והיה יודע שצריך לתרום מן המוקף א"כ בודאי יעשר המקבל שידע שהנותן החבר לא יכול לעשר מפני שלא נחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף וא"כ אסור לחבר לעשר. כיון שהמקבל יעשר אך זה מירי שהמקבל ע"ה ואינו יודע הדין [וכמו דאמרינן בב"ק (ד' צ"ה) מאי לאו בע"ה דלא ידע דקרקע אינה נגזלת כו' לא בלוקח ת"ח וידע. וכן בפ' ידיעות הטומאה (ד' י"ח) אילימא בת"ח ולא חדא לא מיחייב כו' ואי בע"ה כו'] ע"ז אומר מוטב שיחשדו חבירים לתרום שלא מן המוקף ולא יאכיל לע"ה טבלים. (פי' שהוא ע"ה ואינו יודע הדין שאסור לתרום שלא מן המוקף. ויסמוך על החבר שעישר ולא יעשר וע"כ צריך החבר לעשר שלא יביא את הע"ה לידי איסורא רבה):

והא דאמר רבי זעירא מדברי שניהם נלמד אפי' חבר ששילח לחבר צריך לעשר וא"כ קרי לי' חבר. ע"ז אמר ר' יוסי כאן וכאן ע"ה הוא אלא בשביל א' שהוא מתקן נק' חבר (פי' בשביל א' היינו דבר א' שהוא מתקן נק' חבר. פי' דלענין זה נק' חבר שהוא אינו חשוד על המעשרות ויציית אם יאמרו לו שיעשר. וא"כ שפיר מוכיח ר' זעירא דחבר ששולח לחבר צריך לעשר. דהיינו לחבר שהוא מעשר דאם חבר ששולח לחבר א"צ לעשר. א"כ לא פשע החבר הראשון ששלח לחבר השני. כיון שלדבר זה החבר השני נק' חבר שהוא מעשר [דאל"ה מי ציית כו'] וא"כ כיון שלא פשע הראשון. א"כ לא יעביד אף איסורא קלילא דלא לעביד ע"ה איסורא רבה. דכיון דהחבר השני צריך לעשר. אלא ודאי דאפילו אם שולח לחבר המעשר צריך הראשון לעשר וע"כ פשע. וע"כ אוכל החבר

השני שבוודאי יעשר החבר הראשון בכדי שלא יעשה השני איסורא רבה וכ"ת שהשני ידע שהראשון לא עישר מפני שאסור לתרום שלא מן המוקף. וא"כ ודאי יעשר. ע"ז אומר ולא להאכיל לע"ה טבלים שלזה הוא ע"ה ואינו יודע הדין. ולמה נקרא חבר אלא בשביל א' שהוא מתקן נק' חבר. אבל אינו יודע הדין. וע"כ בודאי יאכל. ע"כ סובר רבי דיתרום אף שלא מן המוקף. ורשב"ג סובר דאפילו במקום דפשע. ואפ"ה ניחא לי' לחבר דלעביד ע"ה איסורא רבה ואיהו אפי' איסורא קלילא לא לעביד. וע"כ אמר רבי זעירא מדברי שניהם נלמד אפי' חבר ששילח לחבר צריך לעשר דהיינו החבר הראשון כמו שביארתי והמפרש מהרא"פ שגה בזה בכל הסוגיא וכמו שביארתי כן נראה לי ודוק:

וכן בירושלמי (פ"ה) דמעשרות רשב"ל אומר אפי' חבר ששולח לחבר צריך לעשר ומשמע דהמפרש מפרש נמי שם על המקבל. ובאמת הפי' הוא שהנותן צריך לעשר. חברי' בעי ניחא ע"ה חשוד חבר חשוד. וא"כ למאי צריך הנותן לעשר. אמר ר' יוסי וכי ע"ה גבי תרומה לאו כחבר הוא (פי' והרי טבל הטבול לת"ג נמי אין לשלוח לע"ה. אעפ"י שעל תרומה גדולה לא חשוד. וכמו דאמרין (פ"ה דדמאי) הלוקח טבל מב' מקומות מעשר מזה על זה. אעפ"י שאמרו אין אדם רשאי למכור טבל אלא לצורך כו' אמר ר' יונה כיני מתניתין אין אדם רשאי למכור טבל אלא לצורך ובלבד לחבר. מעתה ע"ה שנתערב טבלו בחולין אין לו תקנה כיצד הוא עושה הולך אצל חבר והוא לוקח לו טבל ומעשרו לו. וא"כ אעפ"י שע"ה אינו חשוד על ת"ג אעפ"כ אין למכור לו אלא כיני נהגו בני אדם להיות משלחין לחביריהם טבלים בדברים הללו. (פי' דאמרינן התם ר' יהודא אומר בשם ראב"ע אף השולח לחבירו עסנין ושתילין וחבילי תלתן לא יאכל עד שיעשר שכן דרך בני אדם משלחים לחביריהם טבלים בדברים הללו. והכא ודאי במקבל חבר איירי. דאי בע"ה מי צייית כמו דאמרינן בעירובין (ד' ל"ב) ואפ"ה צריך לעשר, רק בדברים האלו מפני שדרך בני אדם להיות משלחין לחביריהם טבלים בדברים הללו. אבל בלא"ה אפי' חבר ששילח לחבר צריך לעשר ודוק:

פרק ד

הלכה א

קטע ד

פרק ד' דמעשרות הכובש השולק כו' חייב כו' ואמרינן בגמרא שם כבש ושלק שלא מדעת בעלים תפלוגתא דר"י ור"ל דאתפלגון הממרח כריו של חבירו שלא מדעת ר"י אמר נטבלו ורשב"ל אמר לא נטבלו אמר ר' יודן תמן איפשר לו שלא לכבוש כו' [הנה

בכאהוא בקיצור ובפ"ק דמעשרות איתא שם א"ר יודן תמן אי אפשר (ט"ס) וצ"ל איפשר לו שלא יכבוש ולא ישלוק בר הכא איפשר לו שלא למרח (פי' בתמיה כו' מ"ט והאלפים והעירים עובדי האדמ' בליל חמיץ יאכלו (פי' וע"כ אע"ג דפליגי במירח כריו של חבירו שלא מדעתו דר"י אמר נטבלו אעפ"כ בכבש ושלק מודה ר' יוחנן דבעינן דעת בעלים משום דבלא מירוח אי אפשר ע"כ מהני אפי' שלא מדעת בעלים משא"כ בכבש ושלק אפי' ר' יוחנן מודה דבעינן דעת בעלים:

קטע ה

שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה לדעתי' דרשב"ל נטבלו זו תורה וזו אינה תורה פי' אע"פ שנשלק ברשות הקדש וא"כ ההקדש פוטר דהוי כמו שנתמרח ברשות הקדש וע"ז אומר דלרשב"ל דאמר לעיל המחוור שבכולן זו חצר בית שמירה דחצר הוי דאורייתא ופליג על ר' יוחנן דאמר דמקח ושבת וחצר אינן תורה. וע"כ לא יכול ליפטר מצד שנשלק ברשות הקדש והקדש פוטרו דהא זהו רק לחומרא ולא לקולא דהחצר קובע למעשר ולא אתי כבוש ברשות הקדש שהוא דרבנן ויפטור את הטבל שהוטבל ע"י חצר דהוי דאורייתא לר"ל:

הכניסו לחצר בית שמירה פדאו ושלקו מהו ד"ה נטבל וכי מה עשה מעשה ברשות ההקדש. עיין בהמפרש מהרא"פ שדבריו דחוקים מאוד ע"כ נראה לי שהפי' הוא הכניסו לחצר בית שמירה פדאו ושלקו היינו שהכניסו תחילה לחצר בית שמירה קודם ההקדש ואח"כ שלקו ברשות הקדש ופדאו (כצ"ל) וע"ז אומר וכי מה עשה מעשה ברשות ההקדש (פי' בין לר"ל בין לר' יוחנן דלר"ל כיון דס"ל דחצר קובע מדאורייתא בודאי נטבל ואפי' לר' יוחנן דחצר אינו קובע אלא מדרבנן אעפ"כ לא עשה מעשה ברשות הקדש פי' שהקביעות של שילוק לא עשה מעשה ברשות הקדש כיון שכבר הוקבע למעשר ע"י החצר שזה היה בעודנו חולין וע"כ ודאי נטבל אפילו לר' יוחנן דלא עשה מעשה ברשות הקדש):

ואח"כ אומר הקדישו ושלקו ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה מהו ד"ה נטבל. ולכאורה זהו רק לר"ל דאמר דחצר קובעת מדאורייתא ע"כ לא נפטר על ידי מה שנשלק ברשות הקדש דהא זה לא הוי רק מדרבנן וע"כ לא אתי שליקה ברשות הקדש שהיא רק מדרבנן ותפטור את הקביעות ע"י חצר בית שמירה דהוי דאורייתא לאחר שנעשו חולין וע"כ צריך להבין הא שאומר הירושלמי דהקדישו ושלקו ופדאו (לפי הגהתי) והכניסו לחצר בית שמירה ד"ה נטבל:

ע"כ נראה לי דהא דאמרינן תחילה בירושלמי שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה על דעתי' דרשב"ל נטבלו זו תורה וזו אינה תורה וע"כ לא אתי השליקה ברשות הקדש ותפטור את הקביעות של חצר בית שמירה דהוי דאורייתא וא"כ משמע לכאורה דלר' יוחנן שאומר דמקח ושבת וחצר אינן תורה ע"כ אתי השליקה שברשות הקדש שהיא דרבנן ותפטור את הקביעות של חצר דהוי ג"כ מדרבנן. אך אעפ"כ נראה לי לכאורה דלר' יוחנן הוי ודאי טבל אלא דקמ"ל דאפי' לר"ל הוי טבל. וזה יתבאר עפ"י מאי דאמרינן בירושלמי (סוף מעשרות) הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו ר' יוחנן ור"ל ר' יוחנן אמר נטבל ורשב"ל אמר לא נטבל ואמרינן התם משיב ר"ל לר' יוחנן (והוא ט"ס וצ"ל ר' יוחנן לר"ל) והתנינן עד שלא גמרן הגזבר וגמרן הגזבר ואח"כ פדאן פטורים והרי הגזבר כאחר הוא ואת אמר מה שעשה עשוי (פי' דמותיב ר"י לר"ל דאמר דמירוח של מדעת בעלים לא הוי מירוח א"כ איך נפטר ע"י המירוח שע"י הגזבר הא הגזבר לא הוי כבעלים ואיך יכול לפטור ע"י מירוח שלו והא הוי כמו שלא מדעת בעלים ומשני ר"ל תפתר כמ"ד הגזבר כבעלים:

וא"כ כיון דהירושלמי אומר תחילה דכבש ושלק שלא מדעת בעלים ר"י נמי מודה דאינו מטביל דבכבישה ושליקה ר"י נמי מודה דבעי' דעת בעלים וכמו דאמר שם דתמן איפשר לו שלא לכבוש אבל אי איפשר בלא מירוח וא"כ אם שלקו ברשות הקדש ואח"כ הכניסו לחצר בית שמירה כמו דאמר תחילה שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה על דעתי' דרשב"ל נטבלו (פי' דקמ"ל דעל דעתי' דרשב"ל נמי נטבל דלר' יוחנן פשיטא דאין השליקה שברשות הקדש פוטר כיון דגזבר לא הוי כבעלים וכמו שהבאתי הירושלמי (סוף מעשרות) והא דמירוח ברשות הקדש פוטר היינו משום דלא בעינן דעת בעלים במירוח וא"כ ודאי נטבל דהא שליקה ברשות הקדש לא מהני דגזבר הרי הוא כאחר. והירושלמי אומר דגם לרשב"ל דס"ל דגזבר הוי כבעלים (דאל"כ לא הוי מירוח הקדש פוטר) וע"כ שליקה שנשלק ברשות הקדש פוטר וע"כ אומר זו תורה וזו אינה תורה ולא אתי שליקה ברשות הקדש שהיא רק מדרבנן ומפקיע חיוב החצר שאחר הפדי' דהוי דאורייתא אבל לר' יוחנן ודאי פטור כיון דס"ל דגזבר הוי כאחר וע"כ אינו פוטר שליקה שהיא ברשות הקדש כיון דזהו הוי כמו שלא מדעת בעלים (ועיין בספרי א"ה (דרוש ל"א) מה שתירצתי בהירושלמי דסוף מעשרות קושי' התוס' במנחות (ד' ס"ו) עיי"ש]:

וע"כ אומר הקדישו ושלקו ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה ד"ה נטבל דהיינו לר"ל נטבל מטעם דלא אתי שליקה ברשות הקדש שהיא רק מדרבנן ותפטור חיוב החצר דהוי

דאורייתא ולר' יוחנן בלא"ה לא מהני שליקה ברשות הקדש דהוי כמו שלא מדעת בעלים ובשליקה מודה ר' יוחנן דבעינן דעת בעלים ולר' יוחנן גזבר הוי כאחר וע"כ אעפ"י דחצר הוי נמי מדרבנן אעפ"כ אין השליקה שברשות הקדש פוטר דהוי שלא מדעת בעלים ולא הוי שליקה לפטור כלל וע"כ לכ"ע נטבל בין לר"י ובין לר"ל וע"כ אומר הקדישו ושלקו ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה מהו ד"ה נטבל וכמו שביארתי:

ואח"כ נראה לי להגיה בירושלמי פדי' ושלק' פדאו וצמקו וע"ז אומר אין תימר האור טובל האור פוטר ואין תימר אין האור טובל אין האור פוטר (והוא ט"ס וכצ"ל) אין תימר אין האור פוטר אין האור טובל (פי' ע"כ לא הוי טבל דאין תימר האור טובל האור פוטר פי' נפטר תחילה ביד הקדש ואין תימר אין האור פוטר אין האור טובל. אך עכ"ז צריך עיון דזהו דווקא לר"ל דאמר דגזבר הוי כבעלים אבל לר' יוחנן שאומר דגזבר אין כבעלים א"כ איך יפטור האור שע"י ההקדש את הקביעות של האור אח"כ הא תחילה לא היה מדעת בעלים ועיין ברמב"ם (פי"ג מהלכות מעשר) הגומר פירותיו של חבירו שלא מדעתו וכן הקובע פירותיו בא' מן הששה דברים שקובעים למעשר שלא מדעתו הרי אלו טבלו למעשר ועיין בביאורי הגאון שכתב דס"ל להרמב"ם דדברי ר' יודן דחיי' הוא:

ע"כ נראה לי לפרש הירושלמי כך שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה על דעתי' דרשב"ל נטבלו זו תורה וזו אינה תורה (פי' דלר"ל ודאי חייב דלא אתי האי קביעות דשליקה שהיא רק מדרבנן ותפטור את שנתחייב אח"כ ע"י חצר דהוי דאורייתא לר"ל (אבל לר' יוחנן מיבעי לי' אח"כ וכמו שנבאר דכיון דהקביעות שע"י שניהם היא רק דרבנן ע"כ איפשר דכיון דנפטר תחילה ע"י שליקה שהי' ברשות הקדש ע"כ לא יתחייב ע"י קביעות דחצר שהי' לאחר פדי' כיון ששניהם הוי דרבנן) הכניסו לחצר בית שמירה פדיו ושלקו מהו ד"ה נטבל אפי' לר' יוחנן (פי' דכיון דכבר נתחייב ע"י החצר אע"ג דהקביעות היא רק מדרבנן לר' יוחנן אעפ"כ כיון שכבר נתחייב ע"י קביעות אעפ"י שהיא דרבנן לר"י אעפ"כ לא אתי אח"כ השליקה שהיא ברשות הקדש ומפקיע החיוב שנתחייב מתחילה. וע"ז אומר וכי מה עשה מעשה ברשות ההקדש (פי' דאין הקביעות שהי' ברשות ההקדש מפקיע הקביעות שהי' בתחילה אע"ג דהוי דרבנן לר"י). הקדישו ושלקו והכניסו לחצר בית שמירה פדיו ושלקו (והאי ושלקו הוא ט"ס וכצ"ל) הקדישו ושלקו הכניסו לחצר בית שמירה מהו ד"ה נטבל. ובזה מפרש הא שאמר תחילה שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה על דעתי' דרשב"ל נטבלו זו תורה וזו אינה תורה דלר"ל חצר קובעת מדאורייתא לא אתיהקביעות דרבנן שהי' תחילה ברשות הקדש ומפקיע אח"כ החיוב של חצר שהי' אח"כ לאחר שפדאו שהוא מדאורייתא וא"כ

לר' יוחנן מיבעי לי'. וע"ז אומר הקדישו ושלקו והכניסו לחצר בית שמירה מהו ד"ה נטבל. ופי' דמיבעי לי' אי אמרינן דאתי הקביעות דרבנן שהי' בתחילה ברשות הקדש ומפקיע החיוב של חצר אף שהוא מדרבנן לר"י או לא. דכיון דהם ב' קביעות דרבנן. א"כ לגבי קביעות של חצר שהי' אח"כ לאחר שפדאו לא אתי קביעות אחר שהי' ברשות הקדש ומפקיע השני. אע"ג דשניהם הוי דרבנן. אעפ"כ כיון דהם ב' קביעות חלוקים דרבנן ע"כ לא אתי הקביעות שהי' ברשות הקדש ע"י שליקה שהיא מדרבנן ומפקיע הקביעות אחרת שהיא מדרבנן לר"י או לא). וע"ז אמר תחילה שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר בית שמירה ע"ד דרשב"ל סבר נטבלו זו תורה וזו אינה תורה. והוא דלר"ל פשיטא לי' אבל לר' יוחנן מסיק אח"כ דמיבעי לי'. וע"ז אומר פדיו וצמקו מהו (פי' דקאי על איבעי' דלעיל דאם הקדישו מתחילה ושלקו ברשות הקדש ופדאו וצמקו מהו כו' אי אמרינן כיון דמתחילה הי' ע"י שליקה ואח"כ ע"י צימוק. ע"כ אי אמרינן דב' קביעות חלוקים שהם מדרבנן אינו פוטר וכמו דמיבעי לי' לר' יוחנן אם שלקו ברשות הקדש ופדאו והכניסו לחצר דילמא חייב. אך בשליקה וצימוק כיון שהם כמו קביעות אחת אעפ"י שחלוקים זה ע"י שליקה וזה ע"י צימוק) ע"ז אומר אין תימר האור טובל האור פוטר ואין תימר אין האור טובל אין האור פוטר. ופי' כיון דהם מעין דבר א' ע"כ אתי השליקה שהי' ברשות הקדש ומפקיע החיוב של צימוק שהי' אח"כ לאחר שפדאו. וא"כ לפי מה שביארתי מוכח מזה דהשליקה שהי' ברשות הקדש פוטר אע"ג דגזבר הוי כאחר לר' יוחנן אלא ודאי משום דר' יוחנן ס"ל דהממרח כריו שלא מדעת חבירו דהוי טבל אפי' בכבש ושלק ולא כמו דאמר ר"י תמן איפשר לו שלא יכבוש ולא ישלוק ברם הכא איפשר לו שלא ימרח וא"כ לפי זה כיון דשליקה בעי דעת בעלים וגזבר הוא כאחר א"כ לא הוי מירוח. ומסתמא דהירושלמי לפי מה שביארתי מוכח דשליקה שהיא ברשות הקדש פוטר אע"ג דגזבר הוי כאחר. וע"כ פסק הרמב"ם (פ"ק מה' מעשר) דחמשה דברים שקובעים למעשר שלא מדעת בעלים והא דקאמר ר' יודן הוא רק שמדחה שאינו דומה כבישה ושליקה למירוח אבל אעפ"כ בכולם לא בעינן דעת בעלים וכמו שפסק הרמב"ם ודוק):